

Klinik/enhet	Sammanställt av	Granskat av	Godkänt av/datum	Version	Uppföljning senast
Kliniköverskridande verksamhet; HIS	Hägglom Gunilla		Hägglom Gunilla 2023-08-16	4	2025-08-16

Basala hygienrutiner för ÅHS

Tillämpning

Basala hygienrutiner tillämpas av personal i patientnära arbete samt av personal i kök och annat arbete med höga hygienkrav.

Ledningens ansvar

Arbetsledningen på alla nivåer har ansvar för att dessa hygienrutiner är möjliga att följa. Ålands hälso- och sjukvård förbinder sig att tillhandahålla arbets- och skyddskläder, handdesinfektionsmedel, ibland också värdefack och klädsåp, för alla anställda, så att dessa hygienrutiner blir möjliga att genomföra. *(Tjänstekollektivavtal om skyddskläder)*

Den anställdas ansvar

Den anställda är enligt arbetarskyddslagen skyldig att följa gällande föreskrifter och att använda den personliga skyddsutrustning som behövs.

Den anställd kan själv bära på infektioner eller smitta som kan infektera den som vårdas eller arbetskamrater. Händer, kläder, hår och smycken kan utgöra smittvägar för indirekt kontaktsmitta. Den som arbetar i vården ska därför alltid vara noga med sin personliga hygien.

Arbetsdräkt

Alla personalkategorier ska använda kortärmad arbetsdräkt om inte behov av särskilda skyddskläder föreligger. Arbetsdräkten är som regel byxor och blus eller klänning och används endast på arbetsplatsen. Arbetsdräkten skall vara ren och fräsch och bytas dagligen eller när den blivit våt eller förorenad. Arbetsdräkten tillhandahålls av arbetsgivaren som också ansvarar för underhållet av densamma.

Kortärmad, ren tröja/skjorta får användas under arbetsdräkten.

Överplagg med långa ärmar, såsom läkarrockar och värmejackor/koftor får inte användas vid vårdåtgärder och behandling. Om sådant plagg bärs skall ärmen vara av kortare modell.

Till arbetsdräkten hör också att bära strumpor.

Mixade kläder, privata tillsammans med arbetskläder, är inte tillåtet.

Hår och skägg

Långt hår ska fästas upp och skägg ska vara välansade vid arbete i vården. Håret kan vara en smittväg för indirekt kontaktsmitta. Den som är bärare av stafylokocker kan även sprida smitta via hårstrån. På vissa arbetsplatser som sjukhuskök, operationssal, instrumentvård samt vid vissa arbetsmoment såsom läkemedelstekniskt arbete krävs hårskydd/mössa, som ska täcka hela håret.

Smycken

Ringar, armband, halssmycken och klockor skall inte användas vid patientvård.

Smycken samlar bakterier och förhindrar en god handhygien. Smycken kan även skada patienten.

Örhängen, ska om de används, vara av mindre modell så de inte hänger ner och dinglar i arbetsfältet.

Piercing i näsa-mun-regionen får inte förekomma hos personal i patientnära arbete, där miljön är ständigt fuktig och gynnsam för bakterietillväxt.

Akrylnaglar är inte heller tillåtna i sjukvårdsarbetet.

Basala hygienrutiner

Syftet är att förhindra smitta:

- från patient till personal och från personal till patient
  - direkt kontaktsmitta
- mellan patienter via personalens händer och kläder
  - indirekt kontaktsmitta

I basala hygienrutiner ingår:

- handhygien, - alltid handdesinfektion och ibland handtvätt
- ibland handskar
- skyddskläder – plastförkläde eller skyddsrock
- ibland stänkskydd – visir eller skyddsglasögon och munskydd.

Handhygien

Ringar, armband eller armbandsur får inte användas vid patientkontakt. De samlar mikroorganismer och hindrar god handhygien.

Håll naglarna korta och använd inte lösnaglar/akrylnaglar eller nagellack. Långa, vassa naglar riskerar att orsaka hål i handskar samt skada patienten och nagellack kan dölja smuts.

Använd gärna handkräm för att förebygga torra och nariga händer. Handkräm används i samband med längre raster och på fritiden efter arbetspassets slut. En frisk och elastisk hud har större motståndskraft.

Handdesinfektion

Desinficera händerna med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel före och efter patientkontakt, handskanvändning, toalettbesök och rena arbeten.

Kupa den torra handen och dosera handdesinfektionsmedel från dispensern. Gnid in medlet överallt på händerna. Börja med fingertopparna, mellan fingrarna och i tumgreppet. Avsluta med underarmarna. Fortsätt gnida till alkoholen har dunstat och huden åter känns torr, då är den desinficerad.

Handtvätt

Tvätta händerna, då de är synligt smutsiga eller känns smutsiga, med vatten och flytande tvällösning. Ta alltid tvål i en våt hand och skölj ordentligt bort alla tvålrester. Torka händerna torra med fabriksrent papper. Avsluta med handdesinfektion.

Handskar

Desinficera alltid händerna innan du tar handskar!

Använd alltid handskar vid kontakt med urin, avföring, blod, sår och sekret. Kasta handskarna direkt efter användning och desinficera händerna.

Byt handskar mellan patienter och uppgifter. Välj rätt handske för det arbete du utför och de kemikalier du arbetar med.

Händerna ska inte utsättas för handskar under längre tid och inte oftare än nödvändigt, eftersom risken med kontakteksem ökar.

Gummi/latexhandsakar ska vara av god kvalitet och innehålla få allergiframkallande ämnen.

Nitrilhandskar kan de flesta använda.

Operationshandskar och undersökningshandskar skall vara puderfria.

Ge akt på föreskrifter om hållbarhet och förvaring. Studera förpackningen, följ tillverkarens anvisningar.

Skyddskläder

Engångs plastförkläde eller skild skyddsrock för varje patient skall användas vid risk för stänk och kontakt med kroppsvätskor/utsöndringar samt vid kroppskontakt med patienter eller patientsängen och då smutsiga föremål hanteras. Exempel på detta är bäddning, personlig omvårdnad, invasiva undersökningar och behandlingar.

Vid arbete där du riskerar att bli våt skall vätsketäta skyddskläder användas.

Plastförkläden av engångstyp slängs efter varje användning. Patientbunden skyddsrock skall bytas dagligen samt vid förorening. Om flergångsrockar används ska de bytas efter högst 24 timmar och oftare om de är synligt smutsiga.

Stänkskydd

Använd visir eller skyddsglasögon och munskydd som stänkskydd vid arbete som medför risk för stänk i ansiktet.

Vårdrum, undersökningsrum

Handdesinfektionsmedel i originalförpackning ska finnas vid varje tvättställ och vid varje patientplats.

Vårdavdelningar

Vid ingången till varje avdelning finns handdesinfektionsmedel och en broschyr om handhygien. Introducera även anhöriga och besökare i användningen av detta.

Personalmatsal

I matsalen äter personal och ibland besökare. Gå till matsalen i ren arbetsdräkt utan instrument t.ex. stetoskop. Operationskläder får inte förekomma.

Smittsamma patienter

Föreskrifter för smittfarliga patienter och deras omhändertagande finns på intranätet/Patientarbete/Vårdhygien/Isolering av smittfarlig patient.

Användning av skyddsklädsel i samband med isolering beskrivs närmare i samma dokument.

Sätt gärna gul lapp/stoppskylt på dörren, men ingen annan information.

Skydds- eller ren isolering skyltas med blå lapp.

Hänvisningar

Arbetarskyddslagen, 738/2002.

Att förebygga vårdrelaterade infektioner. Ett kunskapsunderlag. 2006.

Socialstyrelsen.

Infektioiden torjunta sairaalassa. 2005. Kommunförbundet.
Smittskyddsboken. 2003. Studentlitteratur.